Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 57. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 11. марта, 1922. — VOL. XXX. No. 57. Jersey City, N. J., Saturday, March 11, 1922. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

УРЯД НАПИРАЄ НА ВЛАСТИТЕЛІВ КОПАЛЕНЬ ВУГЛЯ

ВАШІНҐТОН, 9. марта. — Секретар (міністер) праці Дейвис видав нині публичний заклик до властителів копалень мягкого вугля та майнерських юній в справі заходячого межи ними непорозуміння, яке грозить страйком на початок цвітня.

Секретар закликає одну і другу сторону до відбуття спільної конференції і до роблення всяких зусиль, щоби відвернути страйк, який може бути лише страшним суспільним нещастем для американського народа. Він вказує їм на примір властителів копалень твердого вугля, котрі згодилися відбути дня 15. марта сього року конференцію з представниками майнерських юній. Заклик секретаря праці говорить постійно про конференцію властителів копалень з представниками майнерських юній.

Становище і акція секретаря Дейвиса має одобрення президента Гардинґа.

ЮНІЯ ВИТАЄ ПРОПОЗИЦІЮ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 9. марта. — Президент майнерської юнії Де Юнайтид Майн Веркерс оф Америка заявив у відповідь на заклик секретаря праці Дейвиса, що майнерська юнія здавна годилася на відбуття конференції з представниками властителів копалень в справі робітничої заплати та других умов праці. Через те заклик Дейвиса треба вважати як звернений передусім до властителів копалень. Предсідатель майнерської юнії пригадує, що властителі копалень згодилися письменною умовою, зробленою на конференції з юнійними представниками дня 31. марта 1920. року, що вони відбудуть з представниками юній конференцію перед 1. цвітня 1922. року в справі нового контракту з юнією. Сього контракту вони до тепер виповнити противлялися.

ПИТСБУРСЬКІ ВЛАСТИТЕЛІ КОПАЛЕНЬ КРУТЯТЬ.

ПИТСБУРҐ, ПА., 9. марта. — Питсбурське Товариство Продуцентів вугля, котрого члени наймають в своїх копальнях понад 45,000 майнерів, видало заяву на заклик Дейвиса, в котрій кажуть, що вони готові відбути конференцію з представниками юній, але під умовою, що властителі копалень вугля в других околицях згодяться на участь в такій конференції.

ЦЕРКВА МІШАЄТЬСЯ ДО БАВОВНЯНОГО СТРАЙКУ.

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 9. марта. — Перед Стейтовою Радою Посередництва (в промислових непорозуміннях) зявилася делеґація епископальної церкви стейту Ровд Айленд і закликала Раду, щоби вона поновила свої зусилля коло покінчення бавовняного страйку, через котрий понад 20,000 робітників опинилося без роботи. Епископ сеї церкви видав публичну заяву, в котрій складає вину за довге тревання страйку на непримиримий настрій обох сторін.

З причини, що в околиці розійшлася чутка, що компанія Найт має отворити свою фабрику для скебів, страйкарі з цілої долини ріки Потакет зійшлися масою перед фабричну браму. Сотки робітників та робітниць походжали перед фабрикою зі співами і веселими окликами. Фабрика навіть не пробувала починати роботу.

ДАЛЬША ДЕБАТА НАД ДОГОВОРОМ ЧОТИРОХ ДЕРЖАВ.

ВАШІНҐТОН, 9. марта. — Другий день сенатової дебати над договором чотирох держав в справі посілостий на Тихому Океані зазначився острими випадами проти сього договору.

Сенатор Джосеф Т. Робинсон з Аркензо пятнував договір як оборонний союз, котрий полишає неполагодженими богато справ, які давнійше робили тільки клопоту у відношенню межи Злученими Державами та Япаном. Він заявив, що точки сього договору показують, що його укладав Балфур, англійський представник, на спілку з японськими репрезентантами. Він домагався тому від сенатора Андервуда, а потім від сенатора Лоджа, щоби вони розкрили перед сенатом, хто був автором сього договору. Ані Андервуд ані Лодж не міг на се відповісти; Андервуд відповів отверто, що він не знає, тоді як Лодж заявив, що над ним працювали спільно представники усіх держав, підписаних на договорі.

Після Робинсона говорили ще другі противники ратифікації (потвердження) договору. Сенатор Рід заявив, що договір являється вислідом англійської диплльоматії та японської хитрости. Жертвою його мають пасти Злучені Держави, котрі не бачуть, що ціллю договору є війна межи Япаном та Росією за посідання Сибіру. Його виводи підтверджував сенатор Бора, котрий додав, що Китай уже добачує цілу небезпеку, яка грозить йому з того договору.

Підчас промови сенатора Ріда прийшло до острої перепалки межи ним а сенатором Лоджом, котра часто переходила в особисту сварку.

КЛОПОТИ З МІШАНИМИ ЛАВАМИ ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ.

В місті Ст. Пол, в стейті Мінесота, служила у судді недавно „мішана" лава присяжних суддів, (себто зложена з мущин і женщин). Коли лава не згодилася перед ніччю на одно рішення, всі члени лави мусіли піти слати в судовім будинку. Приміщення для лави не було примінене на подібний випадок, бо лише до недавнього часу служили на лаві присяжних суддів самі мущини. Через те мущинам і женщинам прийшло ся лягати спати в тій самій комнаті, розділеній лише тонкою занавісою на дві части. Як лише на другий день про се розійшлася чутка по місті та околиці, подія викликала обурення наперед серед мужів жінок, що служили присяжними суддями, а далі серед всего населення. Нарешті навіть стейтовий ґубернатор вмішався в справу і обіцяв, що він постарається о внесення відповідного законопроекту в стейтовій леґіслятурі.

ЦІЛА ЛАВА З ЖІНОК УВІЛЬНЯЄ ТОРГОВЦЯ ГОРІВКИ.

В місті Санісайд, в стейті Вашінґтон, засідав на лаві обжалованих один Ноа Іґер, обжалований за продаж горячих напоїв. Судила його лава присяжних суддів, зложена з самих жінок, перша лава того рода в стейті. Мимо сього, що жінки звичайно дуже остро ставляються до всіх проступників проти прогибіційного закона, лава присяжних признала обжалованого невинним.

ВЖЕ Й АПТЕКИ МАЮТЬ ПРОДАВАТИ УТРІЙНУ ГОРІВКУ.

Прогибіційний директор в Ню Йорку заявив, що його аґенти кождого дня заглядають до аптек („драґсторів"), бо послідними часами уряд переконався, що вже й аптеки продають утрійну горівку. Урядники заходять до аптек, кажуть собі продати горівки, а потім віддають її урядови до хемічної анализи (розкладу). Директор заявив далі, що прогибіційний уряд збирає дані і незадовго оголосить публично спис аптек, в котрих продають кепску горівку.

СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ ЗАГОРІННЄ.

Жінка адвоката Сальомея Фіхтманова у Львові, перед спанням засунула „шубер" при печі, в якій ще не вигоріло угле. Рано найдено її вже неживою.

НЕГОРЕЙСЬКА ПРИГОДА ГЕРОЯ.

Індіянин Фред Ганс з Омаги, відомий серед Індіян під іменем Самотної Звізди та звісний серед білих як пластун славного американського ґенерала Шеридена, стояв недавно в одній крамниці в місті Омага в стейті Небраска і розповідав двом знакомим про свої подвиги проти Індіянина Кастера, котрий кількадесять літ тому змасакрував громадку білих. Він розповідав далі про те, як то він славився колись з своєї скорости в стрілянню; раз в Небрасці на нього напало двох розбишак, але Самотна Звізда убив обох; другій пригоді, на нього напало трох розбишак, але Індіянин дав раду всім тром, а самий вийшов з боротьби без наймного заздрасчення. Коли він розповідав про сі подвиги, до нього і його двох слухачів підійшло трох незнакомих людий з револьверами в руках, казали всім присутним підняти руки в гору, а коли їх послухали, обрабували склеп і всіх присутних і пропали. Межи обрабованими був також геройський Індіянин, котрий після пригоди жалував за утраченими грішми: „Страх, як я то не люблю дозволити чоловікови забрати всі мої гроші і відійти спокійно. Але що може один незбройний чолові зробити проти трох, та ще до того, як кождий з них має по два револьвери".

СУМНІВНА ОПІКА.

В місті Кемден коло Філаделфії живе бувший капраль американської армії Джордж Кемден. Він служив у війску підчас війни, і там стратив зір обох очий. Коли вернув домів, милосерні односільчани зложили для нього 3 тисячі долярів як дарунок на потіху в його нещастю. Мати нещасного каліки зараз постаралася, що суд віддав її сина під опіку (курателю), бо мовляв син любить розтрачувати легкодушно гроші. На сім не скінчилася опіка матери. Недавно тому син сказав своїй матери вістку, котру він удержував в тайні перед сусідами і знайомими: він думав оженитися. Одна місцева дівчина, котру він знав ще перед своїм вступленнєм до війска, згодилася вийти за нього заміж. Вони вже й умовилися, коли мають пібратися, і ось завтра він виїзджає з одного зелізничого двірця на своє весілля. Та не довелося каліці женитися; мати його постаралася, що на дворець зявилася поліція і забрала каліку домів.

В ПАМЯТЬ ПОК. АНДРІЯ САВКИ.

Дальше зложили замісць вінця на могилу пок. А. Савки на Рідну Школу в Галичині (на українські приватні школи у Львові, в рідним місті пок. А. Савки):

о. Петро Понятишин, Нюарк, Н. Дж.	$5.00
др. Лука Мишуга, Вашінґтон, Д. К.	5.00
о. Лев Левицький, Пасейк, Н. Дж.	5.00
о. Александер Павляк, Елизабет, Н. Дж.	1.00
Разом	$16.00
Попередно оголошено	88.75
Усього досі	$104.75

Хто з американських Українців хоче причинитись до того фонду для вшановання памяти пок. Андрія Савки, зволить прислати свій дар на Рідну Школу до „Свободи". Адміністрація „Свободи" вишле опісля разом цілу суму до Львова.

УКРАЇНЦІ В ЮГОСЛАВІЇ.

Всіх еміґрантів з бувшої Росії налічується в Югославії до 35—40 тисяч. Переважну скількість їх становлять Українці, яких найбільше з Лівобережа.

Поки що Українців зареєстровано коло 18 тисяч, із них 3 тисячі Кубанців, Москалів до 10 тисяч і Донців та инших національностей до 3 тисяч.

Кубанці цілковито вважають себе Українцями, живуть окремими таборами й тримають тісний контакт з українськими громадами, або прямо, персонально вписуються в українські громади.

Москалі тримаються осторонь і вороже ставляться до Українців. Мріють про велико Росію і вважають Українців зрадниками. Алеж у своїй масі Москалі національно мало свідомі й є між ними такі, що бачучи гарну зорґанізованість українських громад, навіть просять приєднати їх до Українців. Це явище помічується переважно серед московського рядового вояцтва.

Майже 60 процентУраїнців складається з інтеліґенції; учителі, лікарі, студенти, урядовці, а решта бувші заможні козаки-хлібороби.

Цілком зорґанізованих вояків-Українців до 5 тисяч. Ще в дорозі між Українцями і Москалями виникли на національному ґрунті великі тертя. Національна ворожнеча проявлялася і з боку Москалів і з боку Українців. Дійшло до того, що в Югославію прибули цілком відокремлені ворожі ґрупи. Українці зразу добилися того, що їх помістили в окремих від Москалів таборах. Всіх еміґрантів розмістили приблизно в 200 таборах, із них коло 100 таборів зайнято виключно Українцями.

Українці зараз-же виявили свою питому народню рису. Всі табори в короткий час були вичищені, прибрані, пофарбовані, розведені квітники, засаджені городи, завелося навіть своє власне хазяйство.

Все це різко виділило табори Українців між таборами брудними, неприбраними Москалів і звернуло увагу Сербів. Останні ставляться до Українців з приязню й охоче беруть до себе на працю.

Кождий український табор має свою громаду, свій культурно-просвітній відділ і намагається звязатися з українською еміґрацією всього світу.

В богато таборах закладені драматичні трупи, вистави яких користуються великим успіхом і Сербів. Є національні хори й оркестри. Одного не вистарчає — книжок, журналів, а головне ґазет.

На жаль українські національній роботі дуже шкодить та обставина, що по всіх установах, які дбають про збігців, сидять самі Москалі та ще й чорносотенці, назадники. Годі описати, яких засобів вони уживають, щоб тільки приборкати „немилий їх „мазепинський" рух. Велика революція видко їх нічого не навчила.

СМЕРТЬ З ГОЛОДУ.

В громаді Туре Велике, повіт Долина, в Галичині, помер з голоду кільканайцитилітний хлопець, сирота.

РЕЗОЛЮЦІЯ В КОНҐРЕСІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ В СПРАВІ ПОЛЬСЬКОГО НАЇЗДУ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ І ДРУГІ ЗЕМЛІ УКРАЇНИ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 7. марта. — Вчера вніс посол Джордж С. ҐРЕҐЕМ з Пенсилвенії в палаті послів Конґресу слідуючу резолюцію:

Палата послів Конґресу рішає звернутись до державного секретаря, щоб їй предложив, як на се дозволяє публичний інтерес, факти у справі окупації України і Східної Галичини (тепер звісної яко української республіки) війсками польської республіки.

Резолюцію принято; розпоряджено видрукувати і відіслано до комісії заграничних справ.

Резолюція внесена на домагання Українців із Східної Галичини, горожан Злучених Держав Америки, заходом Лїґи Американських Горожан Українського Роду в Филаделфії, Па.

В АНҐЛІЇ НЕВДОВОЛЕННЄ З АМЕРИКАНСЬКОЇ ВІДМОВИ ВІД УЧАСТИ В ҐЕНУЕНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЛОНДОН, 9. марта. — Анґлійська преса виявила невдоволення ізза американської відмови від участи в ґенуенській конференції.

Дневник „Івнінґ Нюз", якого власником є лорд Нортклифф, пише, що сій відмові завинив британський премієр Лойд Джордж.

ФРАНЦІЯ НЕВДОВОЛЕНА З ВІДМОВИ АМЕРИКИ ВІД УЧАСТИ В КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ.

ПАРИЖ, 9. марта. — Тутешня преса проявила велике невдоволення ізза відмови правительства Злучених Держав від участи в міжнародній економічній конференції в Ґенуї.

Часопись „Ль Інформасіон" пише, що відмова Америки є великою похибкою, бо як Америка хоче стягнути з Европи 11 міліярдів долярів довгу, то повинна би їй помогти, аби потрафила сплатити сі довги.

БОЛЬШЕВИКИ КАЖУТЬ, ЩО ВРАНҐЕЛЯ ЩЕ РАЗ ПІШЛЮТЬ ПРОТИ НИХ.

РИМ, столиця Італії, 9. марта. — Большевицький представник в Римі, Воровський, заявив тутешнім редакторам, що деякі европейські держави хотять наново зібрати останки війск ґенерала Барона Вранґеля і уладити нову виправу до Росії проти большевиків.

СХІДНА ГАЛИЧИНА НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ.

ЛЬВІВ, 81. лютого. — Варшавський кореспондент львівської жидівської ґазети „Хвіля" довідується, що з Парижа надійшла така вістка:

Справа Східної Галичини має бути на порядку нарад конференції в Ґенуї. Се станеться з рації признання правного радянських республік аліянтськими державами.

НАДІЇ МОСКАЛІВ НА ҐЕНУЕНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

МОСКВА, столиця Московщини, 9. марта. — Всі кляси російської суспільности кромі великих несвідомих мас селянства глядять на недалеку конференцію в Ґенуї з надією, що вона приверне давні зносини Росії зі світом.

УСТУПЛЕННЄ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ДЛЯ ІНДІЇ.

ЛОНДОН, 10. марта. — Наслідком телеґрами правительства Індії в обороні Туреччини державний секретар для Індії Едвин Семюел Монтаґу уступив зі свого становища.

ТИФ І ХОЛЕРА В РОСІЇ.

ЛЬВІВ, 31. січня. — Урядові большевицькі обчислення виказують, що в Росії до кінця минулого року було 20 міліонів випадків занедужання на тиф. На холеру вмерло торік в Росії 170,000 людий.

ЛИТОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

БЕРЛІН, 22. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — Дня 16. лютого урочисто відкрито литовський університет в Ковні. Університет має пять факультетів: теольоґічний, соціяльних наук, математично-природничий, медичний і технічний. Ректором університету є проф. Шимкус.

БОЯТЬСЯ СЛАВЯНСЬКОЇ ПІМСТИ!

БЕРЛІН, 22. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — Сюди цими днями привезено зроблену в Італії кінематоґрафічну фільму „Пімста Славян", яка показує, що народи бувшої Росії, піддтримані іншими славянськими народами, коли-небудь пімстяться на Европі за те, що вона їх кинула на призволище в епоху большевизму.

Цю картину демонстровано в німецьким цензурнім комітеті. Комітет показувати картину в Німеччині заборонив. Мабуть, щоб не дразнити большевиків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ТАЙНА ВІДОЗВА В ГАЛИЧИНІ ПРОТИ ЛЯЦЬКОЇ ДАНИНИ, ЯКУ ЛЯШНЯ СИЛУЄТЬСЯ НАЛОЖИТИ НА УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД.

До нас прислано відозву, яку видали галицькі Українці, і яка ходить в старому краю по всіх громадах з рук до рук, від хати до хати.

Ся відозва звучить:

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА!

Ляцький сойм ухвалив у Варшаві дня 16. грудня, 1921, що українське населення Східної Галичини має заплатити Польщі богато міліярдів у формі знаної данини. Безличні Ляхи постановили до тла ограбити українських селян і робітників і хочуть стягнути з майна українського народу, з українських селян і робітників, так звану одноразову дань. Український нарід має своєю кервавицею ратувати банкротуючу Польщу! Український селянин і робітник має оплатити пенсії польських міністрів, воєводів, ґенералів і жандармів! Український селянин і робітник має зложити гроші на нові польські косцьоли, школи і кримінали! Український селянин і робітник має своїм майном і кровавим зарібком помогти Польщі кувати на себе кайдани польської неволі! Український селянин має дати Польщі останню корову і вівцю, останній кожух і сорочку Ляхам на гулятику, гармати, а сам пійти з торбами, або на службу до Мазура, що краде українську землю!

Українські селяни і робітники! Сміло спротивтесь тому новому ляцькому рабункови! Не дайте ніодної марки, ніодної курки, ніодного зерна Ляхам! Майно добре ховайте, щоби ляцькі жандарми його не найшли! Збіже закопуйте в землю! Худобу ховайте в лісах! Що не дасться сховати, — радше паліть, а не давайте Ляхови! Бо Лях не має права стягати з Вас данини! Бо Східна Галичина не належить до Польщі. Бо те, роблять Ляхи, се ґвалт і рабунок в білий день! Бо ляцькі екзекутори і жандарми, які прийдуть до Вас по данину, се злодії, а злодія треба стерегтися!

Освідомляйте латинників і Мазурів, що ся данина то нова панщина! Ляхи не можуть накладати на нарід давної панщини, бо їм заборонили, то вони видумують, якби іншим способом таки звалити ту панщину на хлопа! А хто раз тій панщині піддасться, той вже не легко з неї видобудеться! Навіть польські селянські посли боронились проти тої панщини, але часть їх пани підкупили, а часть переголосували. І так ухвалили той новий закон про нову панщину. Хто живе у Східній Галичині, чи він Українець чи Поляк, не повинен давати нової панщини, бо Варшава не має права до Східної Галичини.

А колиб Ляхи за те, що Ви не хочете платити їм данини, схотіли інтабулюватись на Ваші ґрунти, то Ви не бійтесь того, бо невдовзі прийде наше правительство і все те скасує! За кожду зрабовану курку ми тоді з ними порахуємось!

Українські селяни і робітники! Замісць давати безличним ляцьким рабітникам данину, даваймо чи марку, чи кварту збіжа на свої власні орґанізації, на українські школи, книжки і ґазети, на своїх сиріт і калік!

Ломіть польську самоволю Вашим твердим опором! Покажіть перед світом, що Ви люди, які не дадуться ляцьким бандитам безкарно їздити собі по карку! Не дайте ні ґрейцара проклятій Ляшні!

Українські селяни і робітники! Поможіть Польщі збанкротувати, не даючи їй данини!

Орґанізуйтесь! Сміло до боротьби з ляцькими пявками!

ПОЗІР СІЧОВИКИ!

Головна Управа Січової Орґанізації в Америці подає до відома усім Січовикам і прихильникам, що видавання Січового орґану „Січові Вісти" було здержане на короткий час через це, що ми купили власну друкарню і приготовлюємось видавати на місце місячника — тижневик.

Думаємо, що ця вістка врадує кождого щирого Українця, а у першій мірі членів і другів Січової Орґанізації.

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ СІЧОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ:

Др. Степан Гриневецький, отаман. **Ст. Мусійчук**, рек. писар.

УКРАЇНСЬКА ПЯНІСТКА ЛЮБКА КОЛЕССА.

У Берліні тепер перебуває молоденька, але дуже талановита українська пяністка панна Любка Колесса, донька ректора українського Вільного Університету в Празі професора Олександра Колесси.

Перший концерт нашої землячки, що відбувся тут дня 16. лютого, відразу показав, що маємо перед собою дуже визначну артистичну силу. Викінчена до останньої степені техніка ставить панну Колессу поруч з найвидатнійшими сучасними світовими пяністками. Не прибільшуючи, можна сказати, що в особі цеї молодої дівчини маємо вже тепер артистку, яка робить дуже богато для української слави. Нема сумніву, що з неї за кілька років виробиться така велика артистка, якої українська нація на цім полі ще не мала.

Панна Колесса має дати в Берліні ще один публичний концерт, а також виступити на Шевченківськім вечері, який впоряжує місцева українська Громада.

Р—н.

ПЕРЕМОГА ПРАВА.

Порозуміння між Анґлією та Египтом.—Історія англо-египетських відносин. — Коротка боротьба—і перемога. — Египет і Україна.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Не минуло й двох місяців, відколи велика британійська держава капітулювала перед маленькою Ірляндією, а вже доводиться зазначати нову анґлійську капітуляцію: на цей раз перед египетським національним рухом.

Як міняються часи! Ірляндія мусіла боротися за своє визволення 700 літ. Південно-африканські републики (Наталь, Трансвааль) мусіли на початку нинішнього століття витримати довгу, криваву й спустошуючу війну з Анґлією, щоб кінець-кінцем стратити свою самостійність і вдовольнитися ролею анґлійських домінїй. **А Египет перебував у стані одвертої війни з Анґлією лише два місяці,** з кінця минулого грудня до кінця сього лютого, проте наслідок сеї війни ледве чи не більший, ніж наслідок боротьби Ірляндії та південно-африканських републик.

Не вдаючись у далекі подробиці, оповімо тут коротенько історію анґло-египетських відносин. До 1882 р. Египет був васальною державою Туреччини, себто мусів що року платити турецькому султанови певну дань. Коли зїстав одкритий Суецький канал, Анґлія все більше почала зазіхати на Египет, щоб забезпечити своє найкоротше морське сполучення з Індією. Кінець-кінцем Анґлія р. 1882 обсадила Египет — розуміється „тимчасово".

Не зважаючи на анґлійську військову окупацію, край по назві все залишався „самостійним"; так саме залишався в силі верховний протекторат Туреччини над Египтом. Коли-ж почалась світова війна, Анґлія скористалась нагодою, остаточно скасувала залежність Египту від Туреччини й оголосила себе одинокою „покровителькою" землі фараонів. Мирові договори, заключені в Версалі (арт. 147) та в Сен Жермені (арт. 102), остаточно закріпили анґлійський протекторат над Египтом.

Здавалося, що колишній египетській самостійности й незалежности остаточно прийшов кінець. Та в Египті все залишалась тінь власного державного устрою: власний султан (Хедив), власна рада міністрів (тільки без міністра закордонних справ). Не припинявся, а навпаки все більше зростав також египетський національний рух. В останнім особливо велику ролю відогравало **студентство,** розкидане по всіх державах світу й національно дуже свідоме та завзято. Ці чинники постійно тривожили анґлійську владу й не давали їй вповні використати овочі її „перемоги" над беззахистним краєм.

Вже під час паризької мирової конференції египетська національна делеґація під проводом видатного египетського діяча **Заглул-паші** марно старалася протестувати проти немилого анґлійського протекторату. Заглул-паша посилався притім на кількаразові обіцянки Анґлії знести свій протекторат по скінченню війни. З особливим натиском нагадував Заглул-паша про стару обіцянку Анґлії, висловлену ще р. 1884 — „негайно по скінченню окупаційного терміну подати великим державам і Високій Порті (себто Туреччині) проєкт нейтралізації Египту на зразок Бельґії"... Конференція на ці всі представлення не звернула ніякої уваги.

Незабаром показалися й наслідки. Весною р. 1919 в Египті спалахнули розрухи, які довелось приборкати суворими військовими заходами. Рівночасно Анґлійці заарештували Заглул-пашу й заслали його на острів Мальту. Але в лондонськім міністерстві колоній вже тоді бачили, що самими репресіями тут усього зробити не можна, й тому до Египту поїхав сам міністер колоній лорд Мільнер, щоб на місці ознайомитися з положенням. Повернувши до Лондону, Мільнер подав урядові меморіял, оголошений у січні р. 1920.

„Необхідно, — писав лорд Мільнер у тім меморіялі, — поставити незалежність Египту на широкім та певнім фундаменті. Тому необхідно остаточно зясувати анґлійсько-египетські відносини, а рівно виявити права та привілеї, що належить иншим державам в Египті, щоб краще погодити їх з інтересами краю". Та лорд Мільнер не був би анґлійським міністром, колиб він остаточно висловився за знесення анґлійського протекторату. Його меморіял тому закінчувався пожаданнєм, щоб анґлійські військові залоги залишилися в Суеці та деяких инших місцях.

Пропозиції лорда Мільнера проте послужили основою, на якій навязалась у червні тогож року безпосередні переговори між анґлійським урядом та египетською делеґацією під проводом тогож Заглул-паші, тимчасом вже поверненого з заслання. Під цим оглядом Анґлійці не знають ніяких упереджень: нині вони садовлять немилу їм людину в тюрму, а завтра сідають з тою самою людиною за конференційний стіл, — що, звичайно, не виключає можливости, що після завтра вони ту людину знов запроторять до тюрми й на заслання... Нація з широким розмахом!

Червнева конференція, як того й можна було сподіватись, не дала позитивного наслідку. Анґлійці крутили й торгувались, а Заглул-паша був занадто неуступчивий. Делеґація відїхала з Лондону, майже нічого не зробивши. Але анґлійські власти в Египті старалися й зі свого боку й їм пощастило добитися того, щоб на чолі египетського кабінету міністрів опинився більш уміркований Адлі-паша. З ним Анґлійці сподівались скорше порозумітися, ніж з непримиримом Заглул-пашою.

Дня 11. липня 1921 р. прибув до Лондону Адлі-паша на чолі нової делеґації. Новий міністер колоній лорд Керзон подав їй такий проєкт порозуміння: Анґлія заключає „вічний союз дружби й єдности" з „суверенною державою Египтом"; військова окупація Египту Анґлією залишається й далі; від Египту відокремлюється Судан з його великими жерелами води; над египетськими фінансами має доглядати анґлійський „financial adviser"; закордонну політику Египту має контролювати верховний анґлійський комісар...

Перед таким проєктом египетської „суверенности" навіть покладливий Адлі-паша перелякано відскочив назад. Чотирі місяці ще тривали переговори, але нарешті Адлі-паша побачив, що тут нічого йому більше робити, зірвав переговори й повернувся до дому. Це сталося дня 15. листопаду м. р.

Відтоді події в Египті вступили в нову й останню стадію свого розвитку. Поворот Адлі-паші викликав зрозуміле заворушення в краю. На це анґлійський головний комісар лорд Олнбі відповів забороною египетських часописів, заведенням військового стану й другим арештованням Заглула-паші. З Мальти було викликано два військових кораблі. Тоді Египтяне оповістили ґенеральний страйк. Судді, адвокати, учителі, транспортові урядники — всі кинули працю. На головних залізничних коліях висаджено в повітре шини. Рух поширювався з бистротою блискавки. Каїр, Александрія й Порт Саїд були головними вогнищами. В робітничих кварталах дійшло до барикад. Навіть жінки брали участь у виступах. Дружина Заглула-паші була в передніх лавах повстання. І щодня аґенція Рейтера приносила звістки про численні людські жертви.

Так минув кінець грудня. Вже на початку нового року повіяло новим духом. Анґлійські власти не сходили з дороги репресій: Заглула-пашу заслано до Цейлону, переведено нові численні арешти. Але разом з тим намічався й шлях до порозуміння. І той самий лорд Олнбі, що зарядив в Египті такі суворі кари проти повстанців, прибув у середині лютого до Лондону й порадив анґлійському урядові **в повній мірі задовольнити вимоги египетських націоналістів.** Наколиб уряд не пристав на його пораду, він рішив не вертати більше до Египту, а прохав післати на його місце „якогонебудь другого військового, котрий краще зумів би поневолити чужий нарід"...

Нині стало відомо, що **анґлійський уряд приняв пораду лорда Олнбі.** На яких саме умовах станеться остаточне порозуміння з Египтом, цього наразі ще ніхто сказати не може. Ясно проте, що головні вимоги египетських націоналістів — **знесення анґлійської військової окупації, визнання повної суверенности Египту й скасовання капітуляцій,** себто права чужинців не відповідати перед египетським судом, а мати свої власні суди, — ці вимоги буде вповні задоволено. Цьому вже істнують офіціяльні докази.

Так на протязі кількох місяців відбулась друга капітуляція великої британської Імперії перед рішучістю й завзятістю національного руху далеко меншого й слабшого народу. На черзі тепер Індія. Можна очікувати, що й тут до розвязки вже недалеко.

Податливість Анґлії що до підлеглих їй поневолених народів дозволяє сподіватись, що коли дійде до вирішення долі поневолених народів у чужих державах, то Анґлія тут не схоче відогравати ролі міжнародного жандарма. Це має особливе значіння з огляду **на скоре вирішення справи Східної Галичини.** Прихильне становище Анґлії до справи незалежности Галичини є фактом відомим. Нині-ж, коли сама Анґлія остаточно пориває з традиціями національного поневолення й зносить свою військову окупацію то в Ірляндії, то в Египті, — для неї вже зовсім нема підстави боронити чию небудь чужу військову окупацію.

Останні події над Нилом можуть, таким чином, дуже корисно відгукнутись над нашими рідними Дністром і Сяном. У цім полягає для нас і значіння подій у країні фараонів.

Берлін, 22. лютого.

Радянин.

Тяжко-важко вік свій коротати
У незнання сумерці німім
І хилитись і в ярмі стогнати,
До могили простогнати в нім.
Тяжко-важко вік цілий боліти,
А не знати навіть, де болить;
Мучитись у горю, а не вміти
Того горя й крихточку вменшить.
А ще тяжче бачити всю муку,
Знати добре джерело її,
Але не могти подати руку
Тому брату, що так стогне в тьмі.
А ще тяжче горяче бажати
Волі, правди, братньої любви,
Шарпатись у путах, гризти крати,
А на волю встати не могти.

Іван Франко.

З ГУЦУЛЬЩИНИ.

До 1920 року Гуцул не знав Поляка. Чув, що є на світі Поляки, але хто вони, не зясував би. Пізнав Сербів, Болгар, Румунів, Турків, куди виїздив до лісних робіт. У польські землі на роботу не еміґрував. Аж на весні 1920 року, коли на Гуцульщину прийшли Поляки, — він їх пізнав... А щоденні події се поняттє дорізблюють; удосконалюють; і доки бути нашій Чорногорі, доти ніякій силі того поняття не стерти.

Під сю пору являється Гуцульщина економічною нуждаркою. Вже в осени до більшости населення заглядав передновок, а голод виганяв його у чужі сторони на зарібки. І хоч пашпортові приписи майже непоборимі, усюди стрінеш заробкуючих Гуцулів. Марні сі зарібки. Бо Гуцули не зорґанізовані, а їх здоровлє й силу використовують підприємства а Гуцулам лишається тільки прожиток, а рідко дрібні ощадности. Невимовно тяжко живеться Гуцулови.

Але сеї нужди не бачить окупаційна польська влада. Вона глуха до життєвих потреб населення. По ґрунтових податках кождому визначено доходовий. Голодуючий Гуцул має платити доходовий податок. Се не казка, а дійсність. А при вимірі того податку кермується податковий інспектор в Косові нечуваними „спосібностями", бо ніяких реальних даних до того податку на Гуцульщині нема.

По доходових военно-доходові; по сих данина. З долів поволи підходило се зловіще слово. Гуцули вірили і ні. Аж цего року скликав косівський староста Секірський усіх наказних сільських комісарів і приказав їм збирати данину. Пільг ніяких. Усі мають платити, і ті, що мають хати спалені з часів польсько-української війни; і ті, що їм худобу і одіж зрабовано; і ті, що під буками досмертними інвалідами стали; і ті, що у муках з ума зійшли; і малоземельні. Усі мають платити. Пільг ніяких. А колиб у якому селі комісар не зібрав данини, такого замкнуть на три місяці до тюрми і міліон марок кари накладуть, і ще інші средства примінюють.

Страшні речі діялись і діються на Гуцульщині.

ЛИТОВСЬКА ҐАЗЕТА ПРО ЛЯХІВ.

Литовська ґазета „Литва" помістила на адрес Поляків отсю статтю:

Насильства доверщили ті, що називають себе нашими братами. Ті, що недавно ще були мучені цинізмом царської сатрапії. Ті, що так недавно були гнані за кібітками по російських степах на далеку Сибір. Насильство вчинили ті, яких батьки в імя свободи зложили свої зболілі кости на сибірській землі. Довкола нас смуток минулих днів... Литовська суспільність, так як колись польська вкрила себе серпанком жалоби.

Безоглядність долі веліла Німцям залишити Торунь, Ґрадавц і цілий ряд міст та місточок Шлеска, де є німецька більшість. Не сьогодня, так завтра, не за рік, то за два доведеться і вам нас попрощати.

І лишаться нам по все на вічну памятку: КРИВДА І СЛЬОЗИ НАШОГО ЛЮДУ, ЯКОГО ПРОВІДНИКІВ ВИ МУЧИТЕ ПО ТЮРМАХ. Лишиться нам плач дітий, викидуваних зі шкіл. Останеться кривда немовлят, викидуваних із захистів. Остане новий спосіб затикання уст противникові. Остануть стони жінок і дітий, що прощають мужів і батьків. Остануть рани... Врешті остануть „наддемократичні" вибори до „сейму" у Вильні.

Вириваючи литовській суспільности загартованих робітників на суспільній ниві, наші вороги думали, що в сей спосіб позбавлять суспільність живого слова. Даремне!

Забрали ви тамтих, сьогодня стоять у наших рядах нові сили! Заберете тих, завтра змобілізуємо нові сили! Заберете і тамтих, покличемо до духової боротьби загальне ополчення люду і зведемо з вами рішаючий бій та переможемо вас не мечем, але силою нашого духа!

Недовго вже нам ждати, коли у Вильні, старій столиці самостійної Литви, відіграна буде драма Запольської „Тамтен" і коли виленське громадянство побачить на сцені перший раз замісць царських еполетів — еполети польських комісарів.

ПОЛЬСЬКА „УКРАЇНА-L'UKRAINE" В ВІДНІ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ГАЛИЧИНИ.

(Від власного кореспондента).

Ви вже знаєте, що в Відні виходить українською і французькою мовою часопись „Україна-L'Ukraine", яку видає нібито який „Політичний Комітет Національної України", а яка в дійсности є польським орґаном, який нібито від імени Українців має вести польську політику в українській справі.

З перших чисел „України-L'Ukraine", виходило, що вона має займатися головно справами Великої України і заступати тут інтереси Польщі.

Одначе дальші числа сього часопису кажуть догадуватися, що його „всеукраїнство" се тільки маска, та що його ціль инша, а саме: бути **польським оружем в боротьбі за пануванне над українською Галичиною.** Бо чим далі, тим менше займається „УкраїнаL'Ukraine" справами Великої України, а за те тим більше займається справою української Галичини.

Як я вже згадував у попередніх статтях про се нове польське оружє проти Українців, в „Україні-L'Ukraine" почала виступати „Галицька Секція Політичного Комітету Національної України" і власне вона веде боротьбу з українським правительством України, обороняючи польське панування над українською Галичиною.

Власне найновійше число „України-L'Ukraine" (ч. 1. з 20-го січня 1922) в більшій части присвячене боротьбі з українським правительством Галичини й обороні польського панування над українською Галичиною.

Г[...]рше всего маємо тут заяву „Галицької Секції Політичного Комітету Національної України", що в склад сеї „Галицької Секції" сходять: один член теперішнього уряду Петрушевича, два дипльоматичні закордонні представники сього уряду, три висші урядовці Диктатури і 169 старшин бувшої галицької армії".

Ся заява є очевидно підла брехня, яка має за ціль перед чужинцями (тому часопис друкується також французькою мовою!) подати в сумнів ідейність окремих осіб з українського правительства Галичини.

Далі йде заява тої самої „Галицької Секції", звернена до начальника польської держави Пілсудського. В сій заяві говориться, що ідея соборности уєдинення всіх українських земель, себто ідея зеднання українських земель в українську державу збанкротувала, що галицький нарід (так називається український нарід Галичини) сю ідею відкидає і бажає собі зєдинення з польським народом під одною сильною владою, що галицький нарід бажає собі тільки мати змогу розвитку своїє мови й культури в Польщі, але не бажає собі ніякого відокремлення від Польщі та що незабаром „Галицька Секція" вишле до Варшави своїх делеґатів для польсько-галицького порозуміння на висше вказаній основі.

Ясна річ, що ся заява призначена для міжнародних політичних чинників, як Найвисша Рада Мирової Конференції, Союз Націй, правительства великих держав антанти і т. п. Поляки, з сею заявою в руках, будуть говорити, що ось є українська орґанізація, яка хоче прилучення Галичини до Польщі та що польське правительство з сею орґанізацією дійде до згоди, тому не треба міжнароднім чинникам мішатися до галицької справи.

В кінці приносить згадане число „УкраїниL'Ukraine" величезну статтю з підписом редактора сього часопису, д-ра Івана Козакевича; стаття повна нападів на українське правительство Галичини і є неначе коментарем до висше згаданих заяв „Галицької Секції".

Се число „України-L'Ukraine" присвячене галицькій справі, свідчить, що Польща дуже боїться міжнародного рішення галицької справи і тому власне сі виступи „Галицької Секції".

Очевидно, вся ся акція „Політичного Комітету Національної України", його „Галицької Секції" і його орґану „Україна-L'Ukraine" анонімна. Ніхто не знає, які люди за сим усім криються. Явно виступає тільки якийсь др. Іван Козакевич, особа доси в політичнім життю невідома, як редактор „України-L'Ukraine".

Що може знайтися підлий чоловік, який за гроші найметься до найпідлійшої роботи, — се все так було.

Російські революціонери таких підлих найментів безпощадно вбивали. І навіть Драгоманів, який рішуче противився політичному теророви, написав з приводу убійства одного такого шпіона: „Собаці — собача смерть!"

Ірляндці також не церемонилися би з такими підлими наймитами.

Що робити Українцям з таким польським наймитом як Козакевич? Йти за приміром російських революціонерів або Ірляндців — шкода не то кулі, але навіть шнурка.

Але такий драбуга повинен добре дістати в шкіру, і то не один раз, але доти, доки не покине свого підлого ремесла. Тоді сам боявся би і другим заказував би.

Прага, 31. січня 1922.

Др. Михайло Лозинський.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Василь Давидяк, парох Успенської церкви у Львові, бувший посол до австрійського парляменту, з округа Стрий-Сколе, помер в пятницю, дня 10. лютого ц. р., в 72 році життя. Покійний брав участь у політичному життю в рамках т. зв. „старорускої" партії, а коли на чолі цеї партії станув д-р В. Дудикевич, він зовсім вицофався з політичного руху. Довгі літа був парохом в Тухлі.

о. Іван Дашкевич, почетний совітник консист. і гр.-кат. парох Тустановичі, помер дня 2-го лютого 1922 р. у 80 році життя, а 55 році священства.

ВИ ЩАСЛИВІ, ЩО МОЖЕТЕ ПОМОЧИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Б., Ню Йорк. — Та це, що Ви прислали, то тільки „панські жарти". Деінде Ляхи „гуляють" так як за панщини або за Яна Казімержа. Аж просяться під кульку та на шнурок.

Аллентавн, Па. — Правда, як гарно зробили наші славні хлопці в Ню Йорку! А кождий тільки жде пори, коли не ляцький прапор палити будуть, а із крісів посилати оловяний біб у лакомі ляцькі пащеки.

І. Т., Молін, Ілл. — В Америці вживаються рівнозначно оба вислови „міліярд" і „біліон". Це у Американців всьо одно. В математиці тисяч міліонів „міліярд", а міліон міліонів „біліон". Часопис вживає обох висловів як рівнозначних, таксамо, як уся американська преса.

М. К., Нюарк, Н. Дж. — Усюди, де люди не хотіли іти до ляцького спису, примушували їх багнетами, тай ще накладали всякі „контрибуції". Та хто жде від Ляхів чогонебудь правного, або розумного, той хай чим скорше порадиться лікаря, бо щось у голові кепсько.

С. О., Филаделфія, Па. — Вповні годимося, що польська школа не для української молодіжи. Польська „наука" такасама як „польський католицизм" і „польський соціялізм". Польща славна тільки „польсков келбасов" і „польсков сьвіньов" із рийкою на 2 пяди та щетиною як дріт. У цім польська культура і „хлюба".

А. С., Клівленд, О. — У тім біда, що не вміємо чи не хочемо бойкотувати ворогів. Купуємо за добрі гроші ляцькі та большевицькі книжки і часописи, а тим підпомагаємо найбільших ворогів нашого народу. Самі помагаємо, щоби кириня та хрунівство ширилося. Самі помагаємо кувати ланци на самих себе та на нашу Батьківщину. Ніоден цент не повинен пійти із української кишені на ляцьку чи московську пропаганду. **Хто цікавий прочитати лайку на свій нарід чи на своїх діячів, то таксамо якби хотів із цікавости подивитися, як його батька вішати-муть.** А хто сміється із глупих та поганих дотепів, якими обмащують добрих людий то таксамо якби сміявся, що як вітця вішали, то „тато так кумедно ногами „дриґали" ". иЧ не правда?! Не саме відноситься до усіх зборів, представлень і чогонебудь, що уладжене ворогами. Скажім собі: „Не одуриш грубнику; не заманиш, панський латко; не видреш ти від мене ні шелюга на петлю для мене і мого народу!"

М. Л., Ворнерс Фолс. — Складка оголошена. Америка це розсадник волі для богато народів. І нам пора піти слідом других.

Член в. 254. — Кажуть, що колись Ляхи програли свою Польщу у карти. А наш брат — у пул-румі та при самогонці.

І. Ц., Бреддок, Па. — Центи народнього податку то крісові, доляри — машинові, десятки — канонні, а сотки тяжкі гарматні кулі на ворогів.

Н. К., Вудгейвен. — Не у сні, а на ділі несе нечиста сила Мазурів у наші села. Десять лейбових заповідий добрі, але не будемо тепер містити.

М. К., Джемейка. — „Свуй свеґо помаґ".

Поет. Лопез, Па. — Дуже гарний і дотепний вір, але „піґулка" дрібку заперчена...

А. Д., Гартфорд, Конн. — Ваша правда! Швець знай своє шевство!Ми бачимо, що вчинили недотепи-партачі у Росії. Довели до голоду і дикунства.

Й. М., Клівленд. — Колиб було більше таких патріотів як Ви, то Україна не стогнала би нині в неволі. Коби усі вже раз зрозуміли, що волю добувається ділом а не словом!

Д. Ф., Пассейк, Н. Дж. — Природний комунізм є межи безрогами в хліві. Штучний комунізм є межи черцями в монастирі. Біля корита користає сильніщий, а в монастирі мудріщий. А рівність в комуністів така, що робітник сербає водяну юшку; хлібороб варить бурян і гине з голоду; а комісарі балюються щодня та виїздять на „свіжий воздух" або заграницю „для поратовання здоровля", як вже занадто перепються.

Член в. 157 У. Н. Союза. — Що зробите, як чоловік завязав платком очи тай каже у ясну днину, що у нього ніч? Цілий світ знає уже за Україну. Колиж кацапи не хотять того признати, то самі себе роблять сліпими.

М. В., Толідо, О. — Еге! Збирали на київську пресу, але мабуть затяжка була та преса, чи ті тисячі долярів, які видурили; — проте й запалося під землю. А тепер то пишуть, щоби не дати навіть на дітий-сиріт, бо то „контрреволюціонери"! — Погань!

І. С., Нюарк. — Тішимося, що у наших хлопців, у Чехії дух бодрий. Не піддадуться вони ніякій біді!

Н. Д., Шикаґо. — З усіх сторін присилають нам такісамі листи із краю, що „Янки" і „ґурале" сунуть хмарою на кольонізацію українських земель. Ваш брат пише влучно, що „на злодієви шкіра дрожить". Боятся Ляхи навіть Петлюри, що їх перехитрить. А ще гірше боятся Петрушевича, бо знають, що той на ніяку із ними згоду не пійде. А найбільше боятся свідомого народу. Коли хлібороби знад Дністра і Дніпра подадуть собі разом руки, тож то буде пищати ляшня „з димем пожаруф".

ПОЛЬСЬКА ҐАЗДІВКА.

(Подав Українець приїхавши щойно з краю).

Хто їде до Америки, того визискують на всі боки. Молодим Українцям пашпорту не видається, хиба за 20 долярів. Як нема долярів, то староство каже: „Псубратам гайдамакам нєдами! Нєх ту здехнє". Таке діється н. пр. в повіті Товмач, коло Станиславова. Такими „панами" є староста Попель, секретар Гальтоф і поручник Фряму тай їх аґент Жид Зільбер. Тільки підкупством можна дістати пашпорт. Я сам в такий спосіб дістав, що мусів'ем заплатити 20 дол. Нашими селянами поштуркуються Ляхи на кождім кроці. На зелізниці, в поїздах інакше нечути тілько: „і хам руські хце єхаць а на пєхтє нє може ільщь?" Поїзди переповнені так що бють ся і хто сильнійший то сяде, а хто слабший то мусить стояти. В Городку, коло Львова, коли я їхав до Америки, хотів якийсь укр. священник з кількома селянами всісти до ваґона. Але кондуктор не впустив їх і зачав говорити: „Сьвінь рускіх нє впущам до ваґону, бо єдна сьвіня руска запаскудзі цали вуз". Діється таке, що вже і самі Ляхи декуди обстають за селянами — бачучи їх велику кривду. — Жандарм на селі то так, як сам Пілсудскі. Каже собі зносити яйця, кури, сир, масло—щодня. Селяне мусять чинити його волю, бо нема висших властий, щоби заказали. Що жандарм зробить, то Пілсудскі не може скасувати. Тепер богато війска по селах. Від селян забирають сіно і все що їм захочеться тай ще кажуть, що люди мають їм давати ціле удержанє. А єсли селянин питаєся, чи то вільно так робити, то жовнір на те: „Нам вольно вшистко робіць, цо хцеми, бо ми за малопольске крев пжелалі'. — Нарід не знає, на чім стоїть. Не хотять засівати поля хиба тілько, щоби стало на життя. Доріжня росте кождий день. У вересні плачено в Станиславові більше як 7.000 марок польських за оден американський доляр. Селянин несе до міста пів кірця марків а з міста несе в хустині вузлик дечого Метер сукна на убранє коштує 20.000 марок, а робітник в місті заробляє на 12 годин 1.000 мп. Загибіль жде бідний нарід, єсли Польща не розлетиться. Нарід український сподіваєся, що вже незадовго грішниця Польща завалиться, і то на віки!

М. Медвід

ПРОСЬБА О СКЛАДКУ

на Народний Дім в Бертешеві, пов. Бібрка.

Підписаний Комітет одержав письмо зі старого краю, у котрім просять нас наші знакомі люди, щоби допомочи їм відбудувати Народний Дім у селі Бертешеві, пов. Бібрка. Як це є відомо нашим односільчанам, у нас вже був Народний Дім, який купили від Жидів, а у якім поміщувалася читальня „Просвіти", громадська крамниця, тов. Запорожська Січ і дружок „Сільського Господаря". Цей дім знищили Москалі в 1914 р.

Наші народні товариства не мають тепер ніякого місця, проте поріщили, щоби збудувати новий дім. Але наша громада дуже зубожіла і для того віднеслася до нас, в Америці, щоби ми їм у тім важнім ділі помогли. Відчуваючи велику вагу Народного Дому у народній роботі не тільки для Бертешева, але і для сусідних сіл, ми тут, в Дітройт, зібралися на пораду і вибрали ід тій цили Комітет для збирання жертв. Головою Комітету вибрано І. Комаринського, В. Чмира касієром, С. Франкова секретарем. До контрольної комісії вибрано Гр. Франкова і Теод. Гапу. Досі зложили на сю ціль: І. Комаринський, В. Чмир, С. Франків, Т. Гапа, П. Комаринський, А. Комаринський, А. Чмир, С. Дідуха, Г. Чмир, Н. Дворчин і М. Німа по $10.00. — Разом $110.00. Кождий бачить, що ця сума за мала на це число наших людий, яке перебуває в Америці. Просимо проте усіх краянів, які походять із Бертешева, Девятник, Ятвячів та Юськівців, щоби відгукнулися на наш поклик і прислати на наші руки свої жертви на Народний Дім в Бертешеві.

Разом із грішми просимо присилати свої фотографії, котрі відошлемо до краю, щоби на вічну памятку були порозміщувані на стінах нового дому, як добродії основателі.

Стефан Франків, секретар,
3849 Martin St., Detroit, Mich.

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ:

Ми звертаємо еще раз увагу усіх, що усякі жертви до краю найлучше посилати через „Свободу". Тоді ми маємо певність, що гроші зістали вислані точно і безпечно — що дійдуть до рук.

ПІД ЯРМОМ ЛЯЦЬКОГО НАЇЗНИКА.

Конфіската збірки у Львові.

Дня 11. лютого с. р. на сходинах „Бесіди" сконфіскував поліцай ч. 248 збірку на фонд інвалідів в сумі 10,000 мп., не видавши ніякої посвідки.

Виклад під наглядом поліції.

Виклад під наглядом поліції відбувся у Львові 9. лютого с. р., з рамени львівського кружка „Взаїмної учительської помочі". Викладав др. Кашубінський про гиєну.

Данина.

В селі Погоничі, повіт Тернопіль, дістала селянка Анна Юрченко візваннє заплатити 26,000 мп. данини від своїх 3 морґів ґрунту. Поле її лежить облогом, бо вона хора і лічиться у львівському шпиталі. Прийдеться їй поле продати і заплатити данину.

На землі українській будь горожанином польським!

Бобрецьке староство відібрало концесію на склеп Петрови Климкови в Хлібовичах тому, що він „чужинець", бо написав на конскрипційному аркуші, що є громадянином Східної Галичини.

ПОДЯКА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ В ШТЕРНБЕРКУ.

Штернберк, в грудни 1921.

До Українського Клюбу.

Ми низше підписані українські інваліди повідомляємо, що вислані Вами, на імя дванадцяти українських інвалідів, 10 долярів, (чеських корон 869) ми отримали і розділили по рівній части, по 72 корони.

Защо Вам шлемо вельми сердечну подяку.

Гаразд! Хай живе Соборна Україна!

УКР. ІВАЛІДИ:

Френкел Андрій, Гаврилишин Михайло, Халус Яків, Вота Василь, Бідак Ів., Балицький Гнат, Сопко Ілько, Стельмах Микола, Гишка Іван, Мельник Михайло, Костів Симен, Недопитко Вас.

Від Українців-інвалідів в Штернберку.

5. січня, 1922.

До Впов. П. Кашицького.

Ми, підписані Українці-інваліди повідомляємо Вас, що вислані Вами гроші 2.200 чес. кор. ми отримали 5-го січня 1922 і розділили по 181 ч. к. За це Вам дуже сердечно дякуємо що Ви за нас не забуваєте. А таксамо сердечно дякуємо всім жертводавцям і редакції „Свободи" і пані Бундзяк, котрій ми написали осібний лист із подякою.

Бажаємо всім всего найкращого і веселого та щасливого Нового Року!

УКР. ІВАЛІДИ:

Френкел Анд., Балицький Гнат, Вова Василь, Бідак Іван, Гаврилишин Мих., Халус Яків, Недопитко Василь, Мильник Мих., Сельмах Микола, Гишка Іван, Костів Симен, Сопко Ілько.

Штернберк, 19. січня, 1922.

Поважаний Добродію Кашицький!

Повідомляємо Вас, що лист і гроші ми одержали, за котрі складаємо Вам сердечну подяку.

Даємо Вам до відома, що гроші, вислані Вами, ми розділили по рівній части помежи українських інвалідів, котрі стратили своє здоровлю за свою Неньку-Україну, що віддавна закута у ляцьких і московських кайданах. Нам не повелося здвигнути її, бо були такі, котрі помагали „здіймати із матери полатану сорочку". Але віримо, що прийде час, що ще зажиємо свобідними людьми на своїй свобідній земли!

УКР. ІВАЛІДИ:

Гишка Ів., Вота Василь, Стельмах Никола, Мельник Михайло, Сопко Ілько, Костів Симен, Балицький Гнат, Бідак Іван, Халус Яків, Френкель Андрій, Недошитко Вас., Гаврилишин Мих.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Мітинг бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. С., буде в неділю, 12. с. м. о 1. годині сполудня в церковній галі при Савт ул.

ЖАРТИ.

Так, то що ничого!

Іван Товкач лишщо освідчився своїй возлюбленій. Ся дивилася на нього суворими очима: „Мущина, котрого я прийму, мусить бути й бравий і розумний."

„Ну, як так, то знаменито! Я і одно і друге."

— „Не зовсім" — каже панна, — „що ви відважні, то я знаю з того, що ви вратували мені життє кілька днів тому, як наша лодка перевернулася. Але до сего не треба зовсім розуму, га?"

„Ага!" — відповідає кавалер, — „але я самий перевернув лодку!"

Пощо?

Пацієнт до лікаря: „Думаєте, пане доктор, я дожию до девятьдесятого року життя?"

Лікар: „А вам кілько тепер?"

Пацієнт: „Сорок."

Лікар: „А ви курите, пєте, граєте в карти; маєте які пороки?"

Пацієнт: „Ні! Я ані не курю, ані не пю, не люблю грати в карти і не маю ніяких других пороків."

Лікар: „Як так, то до якого лиха ви хочете ще жити пятьдесять літ?!"

Як хто.

Мала Катруся приходить домів з гостини у своєї товаришки Марусі.

„Ох, мамцю," — каже вона, — „Маруся була така нечемна. Вона лише сварилася зі мною і сварилася."

— „Знаєш, що я зробилаб, якби я була тобою?" — питаєсь мати Катрусі. — „Якби я була така мала, як ти, а моя товаришка трактувала мене так, як Маруся трактувала тебе, то я ані хвилі не лишилабся у неї в гостині, але покинулаб її і пішла собі домів."

„А я," — каже Катруся, — „вибила Марусю по лици і лишилася."

Часи зміняються.

Жена: „Дитина ковтнула нині пятьдолярову золоту монету."

Муж: „Смак дітий видно зміняється: Як я був дитиною, я був вдоволений, як міг ковтнути десять центів."

Як раз.

Малий Американець спізняється до недільної школи і священник питається його за причину опізнення.

„Я хотів іти ловити рибу," — пояснює малий Єнкі, — „але батько не схотів згодитися і післав мене до школи".

Проповідник був дуже вдоволений, почувши таке: „Такого батька варта мати. А скажино мені, сину, чи казав тобі батько, чому він не хотів тебе пустити ловити робу?"

„Так, прошу. Казав, що в нас нема примани на дві вудки".

ВИСТАВА В НЮ ЙОРКУ.

В друкарни Січового Базару 30 Іст 7-ма улиця буде вистава українських образів через цілий тиждень від 12. до 18. марта. Там також буде можна побачити часописи і видання з Радянської України які щойно надійшли. Отворено кождого дня і в неділю. Вступ вільний. 57-61

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ

МОСКОВСЬКИЙ ГОРОД

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповіданнє з другої половини 17-сотих років.

(Продовженнє).

(19)

— Я його бачив, — промовив Калмик — саме в хвили, коли надійшов і сторожа ймила його. Було се так: Майор канчуками присилував мене показати місце, де є відплив річки з млаки. Не знаю, нащо йому се було потрібне... Чи хотів розметати гать, щоби висушити ліс кругом города, чи може навпаки, піднести її, щоби город зробити неприступнійшим? Досить, я мусів іти. Мене вели чотири Москалі, майор пішов позаду. Ми вже були в половині дороги з города в степ, як майор нараз станув, заслонив долонию очі від сонця і став пильно вдивлятися в степ.

— „Хтось прямує до нас... Хто би се міг бути? Щось таке... неначе хлоп. Так то мої салдати роблять службу! Знов когось випустили. Знов нагай буде в роботі!"

—Справді наближався якийсь хлоп. Аж лячно було на него дивитися, такий страшний був його одяг. Побачивши нас, став навколішки і з піднесеними до неба руками дякував, що Господь не дав йому марно пропасти в степу і показав дорогу до людської садиби.

— „Давайте його сюди!" — крикнув майор.

— Два салдати побігли, два другі дальше пильнували мене. Тамті стали, штовхаючи хлопа прикладами мушкетів, гнали його до майора.

— „Пане!" кричав хлоп, бачучи якогось старшого. „Відженіть тих собаків від мене!"

— „Собак?!" заревів майор. „Царський салдат собака?! Кождий, як є вас чотири, дасть йому в морду! Але добре"...

— Били справді добре, бо аж кров пустилася з носа.

— „Ти сукинсин, коли втік?", спитав майор.

— „Тому три неділи, пане", відповів обтираючи лахміттем закровавлене лице.

— „Три?... Три неділі?!..." Не може бути! Мене про се не сповістили. Доси, як знаю, втік лише один. Ти втік хиба сеї ночи... Але і про се я вже повинен би знати... Боже ще не дочислилися?...

— „Пане! Якби я втік сеї ночи, то ще не зайшов би сюди. І не я один втік, але майже ціла сотка... Бо то дуже лютий пан.

— „То ти не з тих, що тут роблять?

— „Я нічого не знаю про се, щоби тут хтось щось робив. Я не знав, що тут взагалі є люди. Я з польської України; втік від лютого пана. Вже три неділи блуджу по степу, шукаючи якоїсь людської оселі. Сходив цілий степ, та не годен був надибати ні душі живої. Весь час страшно голодував. Зо два рази пощастило мені знайти гніздо з пуцьвірками. Пару послідних днів лише жолудь жваваю. Від вчерашного полудня не годен був знайти води... Дайте води, бо згину!

— „То ти втік від свого пана... від панщини?" питав майор, бючи по холявах нагайкою.

— „Втік, пане! Не від вас, лиш від ляцького звіра, що канчуками затовк мою жінку, мою дитину. І худоба була би втекла, не то хрещена людина. Як би був не втік, був би й мене затовк. Сам Господь Бог завів мене до вас, та мій ангел хранитель. Кажете, що тут якась робота. Возьміть і мене. Плати не хочу. Лише щоби кусничок хліба, тай водиці троха".

— „Чи ти знаєш, нащо Господь Бог сотворив двояких людий, панів і мужиків? Чому не всі люди пани, або навпаки, чому не всі люди мужики? Бо на світі мусить бути лад. Щоби був лад, мусить хтось панувати. Щоби міг панувати, мусить бути хтось такий, що слухає його. Щоби пан міг держати лад, мусить хтось робити на пана, і, як з панської ласки стане йому часу, то й на себе. Як цар, чи тепер цариця є на те, щоби панувати над світом, так пани є на те, щоби панувати над мужиками. Як на царя робить цілий світ, так мужики мають робити на панів. Такий лад цар і цариця вже зволили завести в Гетьманщині, такий лад є і в Правобічній. Тепер і на Запороже приходить черга. Сі степи цариця роздасть панам, щоби земля не марнувалася. А що на тих панів хтось буде мусів робити, прийде крепацтво та панщина і на Запорожців. Цариця не буде дивитися, чи він пан полковник, чи який инший знатний. Ти дурню втік від ляцького пана на Запороже. Але панщина тебе таки не мине, бо вона і на Запороже прийде... Кажеш, що тебе били... що жінку й дитину затовкли. Так має бути, так приказав сам Господь Бог. Царська влада від самого Бога... А цар бє і каже дальше подавати. Як би мужика не бив, то не робив би на пана і не шанував би його. Як пан бє, то Господь Бог позволяє тобі почіхатися, але втікати від пана не вільно. Тим, що ти втік, сучий сину, зломив людський і божий закон... Ти казав, що Господь Бог справив тебе сюди. Справді Господь Бог, бо він справедливий... не хоче, щоби злодій лишився без кари... Кладися!

— „Я... властися?... Не діждеш сего!"

— Хлоп стрибнув у бік, щоби дати ногам знати, але майор предвиджував се. Кажучи „кладися!" моргнув до Москалів. Хлоп ще не зробив другого скоку, а вже лежав на земли. Один Москаль держав за ноги, другий тис рамена до землі.

— „Раз... два... пять... десять", числив майор, краючи грішне тіло нагайкою.

— „Се перша порція", каже. „Пять за се, що втік від пана, других пять за се, що хотів утечи відси. Знай, що се ласка, бо ти показав охоту до праці. Підеш до роботи і будеш брати плату... пять нагайок на сніданє, пять на вечеру... Тепер шуруй! Салдат заведе тебе до наставника, що дасть тобі роботу".

— Один салдат штовхнув хлопа кольбою. Хлоп затис зуби й пішов. Я між тим повів майора на місце відпливу. Він оглядав, призирався, штовхав патиком і казав вертати. Вертаючи, бурмотів щось під носом. Між уриваними словами почув я слово „шпіон". Вже під хатою майор казав привести найсвіжійшу жертву московської звірячости.

— „Ти, кажеш, три неділи в степу?"

— „Три. Три без одного дня".

— „Не брешеш?"

— „Ні. Кажу щиру правду".

— „Ая тобі кажу, що брешеш! Між людьми був ти недавнійше, як перед чотирма, пятьма днями".

— „Ні, пане! Вже три неділи, як я втік, та з тої пори не бачив живої душі".

— Брич маєш?"

— „Який брич?"

— „Та той ніж, що ним бороду голять".

— „Маю, але дома, з собою не брав".

— „Перетрусити його, але докладно. Роздягнути до голого!"

— Стояв хлоп голий, голіський. Москалі общупували кожду ниточку його лахмітя. Знайшли тілько люльку та жменю жолуди.

— „Отже, таки брешеш! Як би був вийшов з хати три неділи тому, то твоя морда була би вже заросла щетинєм, як свинячий хребет. Ти голився не давнійше, як перед трема, чотирма, найбільше пяти днями. Ще нема неділі, як ти був між людьми... Ти шпіон... Десять нагайок, диби на ноги і на руки!

— Хлопа відвели. Потому я бачив його здалека, з людьми при роботі. Мені казали, що його бють що днини, щоби виявив, хто його післав.

Полковник взяв Петра на бік.

— Ми саме тепер, перед твоїм приходом радили, — промовив до него — як увільнити нарід з московської неволі. Від Ухача і сина довідуюся, що Січова старшина рішила Москалів не займати. Через те й я, паланочний старшина, мушу в сім ділі станути на боці... Але то лиш так, про людське око. Між тими, що тут є, гадаю, Ухач не повинен знати, що я до сього діла причастний. В кождого хлопа язик довгий, виляпає. Отсе говорю тобі, щоби ти розумів мене, як в присутности Ухача, або иншого чужого буду викручуватися.

— Розумію вас. Ви полковник, отже не смієте іти проти рішення старшини.

— Та про те буду робити з вами, потайки. Треба нам квапитися, щоби спасти Насаду, бо він з моєї вини готов згинути від побоїв. Тоя його післав на ті тортури. Я гадаю зібрати хлопів, які є в паланці і від степу заперти гніздо так щоби жаден Москаль не годен був висмикнутися. Се також воля ґенеральної старшини. Проче зробиш ти з Калмиком, Ухачем і моїм сином без мого відома. Калмик знає дороги через млаки. Разом з Ухачем і моїм сином закрадетеся в ночи до гнізда з міхом ножів, повідчиняєте диби ключами, які привіз Ухач і увільненим породаєте ножі. Опісля... воля Божа! Як не будеш міг пристати до діла, тоті три вистануть. І сам Калмик вистане.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Українки і Українці!

Ми, Товариство Української Молодіжи в Ню Йорку взяли на себе систематичне несенне матеріяльної помочі нашим студентам на вигнанню. Поможіть нам, дорогі Земляки, в нашім змаганню, та забезпечіть істнованнє і духовий розвиток нашої української молодіжи, котра, вигнана з рідної землі, студіює по чужих університетах.

Виповніть понизший формуляр і вишліть Вашу жертву сейчас на адресу касієра:

WALTER JAREMA, 115 Avenue A, New York, N. Y.

Я ....
з ....
посилаю на поміч українським студентам на еміґрації в Европі .... долярів.

Юрій Андрейко, Голова. **Осип Білоган**, секретар.

УКРАЇНСЬКІ ІМІҐРАНТИ І ІМІҐРАНТКИ!

ЯК ХОЧЕТЕ ОБЕЗПЕЧИТИ СЕБЕ АБО РОДИНУ НА СЛУЧАЙ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО ХОРОБИ, І БУТИ ПЕВНИМИ, ЗАПОМОГИ НА СЛУЧАЙ НЕЩАСТЯ, — ПРИСТУПАЙТЕ ДО НАЙСТАРШОЇ, НАЙБІЛЬШОЇ ТА НАЙБОГАТШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ДОПИСИ

КЛІВЛЕНД, О.

Люди без нації.

В 1919 і 1920 році наші „ті без нації" (большевики) всюди хвалилися, що як тільки отвориться комунікація з Америки до Росії, то російські червоні кораблі з червоними прапорами придуть до нюйорської пристани тай заберуть всіх їх до безнаційного раю. Таке саме можна було вичитати і в Лейбових Щоденних Вістях. Навіть якісь червоні книжочки большевики показували, котрі і я бачив, і казали, що хто не буде мати тої червоної книжочки, то без неї на Україну і до Росії й показуватися не має чого. А нині комунікація отворена, але червоні кораблі з червоними прапорами не приїжджають тай не забирають з Америки тує худібку без нації. От бачите, які то штучні лови були на темний народ. Тішили нас, що у Росії і на Україні комуна все що раз ліпше розвивається і входить в життє. Але показалося, що то тільки була обіцянка „дурному на втіху", бо Росія завертає назад до капіталізму так як було за царизму тільки що під червоним обухом.

Минувшого року Лейбові Щ. В. писали що за пів року, а найдалі до року буде ціла Европа „червона". Але всі ті большевицькі пророцтва чомусь не сповняються. Нині тота большевицька брехня виходить на верха. Всі большевицькі видумки то є новий патент старих москвофілів.

Український народе! Гоніть геть від себе тих безнаційників, бо нині на цілій земській кули нема народу, котрийби встидався і зрікався своєї нації, тільки ті наші виродки, виховання Бендасюка, Цьорохо, Маркова і і. п. Комуністи Росії і Польщі зробили умову тай згодилися на тім, що не має бути жадна партія комуністів України, тільки по одній стороні границі комуністи Росії а по другій стороні комуністи Польщі. А Україна де поділася?! Таж Росія з Польщею не граничить, бо між Росією а Польщею є Литва, Біла Русь і Україна.

Комуністи як польські так і московські своєї нації не зрікаються, тільки Українцям кажуть зріктися! Після комуністичного пляну Україна малаби впасти жертвою Росії і Польщі. Бачите що се за хитрість російських і польських комуністів? Вони уже виробляють пляни, що як би у Польщі запанував большевизм, то і тоді польські комуністи не зречуться Східної Галичини, але будуть стреміти до того, щоби комуністична Польща сягала від моря до моря. Ми як Ляхів так і Москалів знаємо дуже добре з історії що з тими народами не маємо що брататися. Ми не хочемо бути московськими і варшавськими попихачами, але бажаємо бути своїм господарем на своїй рідній землі. Пригадайте собі, що говорили польські соціялісти, як Пілсудскі так Дашиньскі, перед війною! До якої справедливости стреміли! А як дійшли до своєї мети, то пішли в слід за своїми вшехполяками і тепер виконують проект „На зніщене Русі". Це саме і комуністи зробили би з нами! Хай буде Україна для Українців а зі зрадничими агентами проч! Ми не хочемо польських ані московських земель, але і своєї нікому не дамо!

Націонал-Українець.

—o—

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ.

Отворене Народного Дому.

У нашій місцевост не тільки 30 українських родин і то самих робітників. Та проте народна робота у нас не спить. Зложилисьмо свою частку на позичку національної оборони, а щоби мати місце де зійти ся, щоби створити осередок для українського життя, ми подумали за це, щоби мати свій „Народний Дім".

Не аби-яке торжество було у нас 19-го лютого, коли відбулося святочне отворене цеї нашої національної кріпости. Майор нашого міста, разом із урядниками, взяв участь у нашім народнім святі і у довшій промові вказував на нас, Українців, як на найкультурнійший елемент у місті. І це не було підхлібством із його боку, бо наші люди оттут поводяться і живуть як найкраще.

Дуже гарна була це хвиля, коли українські діточки, прибрані в синьо-жовті ленти вийшли на сцену і відспівали цілий ряд пісень під проводом Д. Іващука. Діточі чисті голосочки зіллялися у таку знамениту гармонію, що тре було подивляти їх вишколене і зіспіване.

Українська промова була виголошена д. М. Вівчарівським, який приїхав до нас із Ст. Луіс. Він віддав честь нашим громадянам за довершене діло і заохочував, щоби і на далі держатися у згоді і в національній активній свідомости.

Торжество зачалося о 3-ій годині, а тревало до пізного вечера у як найсердечнійшім настрою.

Є і тут кілька задурманених людий, що моляться до „святого Лейби", але наше громадянство не стикається із ними. Може той громадський бойкот приведе їх до отямлення. Та впрочім це їх діло. Як кому добре у болоті сидіти, то й гаразд. Наша хата з краю.

А тим часом ми маємо свій Народний Дім і сподіємося, що ця інституція стане центром енергічної української роботи.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Цей лист писаний до свояка в Дургамвіл, Н. И., який одержав його із Застава, пов. Рава Руська. Перепускаємо родинні справи, як і підпис пишучого — для зрозумілих причин).

Лист і часопись одержав від тебе і дужем ся урадовав тим, щось подбав о це, щоби я почитав рідну нашу часопись „Свободу". Ми майже уже 4 місяці і не чуємо про наші часописи а не щобисьмо їх бачили або читали. Ті проклятї відбирають нам все, що нам є рідне і саме житє нам стараються відобрати. Гноблять нас на всі боки і вже послідну каплю крови з нас витискають а слова їх все, такі: „ми гайдамакуф мусіми зніщиць"! З жалю і плачу серце нам пукає, а ратунку нема ні звідки. Все якби завмерло і ніхто не хоче чути нашого плачу і стону. Якби хотів усьо горе описати, то требаби 10 метрів паперу і тиждень часу щобись міг о тім всім знати, що вони ту виробляють із нами, безрадними. От недавно конскрипцію перепровадили при помочі своїх банд. У нас було дві шкадрони уланів. Підчас їх кватированя у нас, ми не мали права ані до свого горняти, бо то все було їх, Хата їх, стодола їх, збіже, худоба, коні, свині, кури, хліб, одним словом все їх та їх! Не сьмів ніхто з дому нігде відійти, бо когоби здибали в полю, то „куля в леб". Так стояли дві доби. Люди ходили голодні і повні жалю та розпуки і благали Бога о визволене зпід їх катівских рук. Наконець счезла та саранча люта і страшна і ми знов троха віддихнули. Ніхто не записав ся польським горожанином, а всі, як оден, горожанами Східної Галичини. Не маєш понятія, як вони за те лютилися на нас! Але Бог милостив допоміг все те перебути. Тепер знова ляцькі шандарі наказали „нашему бурмістові", щоби кождий дав для них по 15 кільоґрамів збіжа і 10 кг. бульби, розуміється без жадного цента заплати. Вони кажуть, що „нам сє належи і конєц". А у нас війта тепер нема, тільки баба війтує, Марина франкова, бо він тільки має назву „війт" а на ділі вона рядить всім. Єї вітоване таке, що ходить по селу із тими дідоводами і каже, що хто має і кілько і де, і без твоєї прозьби і дозволу він сам собі бере, що схоче. А слова до него не говори, бо він є польським жандармом. Як десь застане вартівника, що піди ся загріти, то бере на постерунок і тримає до рана а на другий день каже різати дрова, без зджеця, цілий день і не вільно нічого казати, бо він зараз тобі скаже: „ми з вас скуре беньдземи сцьонґаць гайдамакі пшеклєнтє". Оттак обходять ся вони із нами в нашій власній хаті. Ой, не дай Боже, щоби вони нас взяли під свою руку, бо не булоби вже чого вже і жити нам!

Дорогий Брате! прошу тебе, подай сей мій лист до часопису, най цілий світ читає, яке нам ляхи справляють весілля, а „Свободу" посилай одну по другій, бо тут тую „Свободу" читає цілий наш повіт — не тільки я. Це тільки нашої потіхи в смутку. Кінчу свій лист і желаю всім вам і нам, щоби то вже як найскорше то сонічко волі засвітило нам на усій нашій любій Україні! —

—o—

ЛИСТ ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ З ШИЛІВ, ПОВІТ ЗБАРАЖ,

до односельчан в Америці в справі помочи будови читальняного дому.

(Цей лист одержав Кас. Багрій).

Родимці! Війна знищила нам все те, що перед війною придбали. Читальня коло церкви згоріла, а на горбі вправді будинок світиться й читальнею зветься, та в культурних народів курник кращий. В Лубянках нисших вже будують народний дім за допомогою братів зза океану.

Тому то виділ читальні Просвіти в Шилах постановив звернутись до Вас о поміч в сій справі, іменно просим доложити всіх старань, щоби кождий наш односельчан, що перебуває в Америці, зложив жертву на будову читальняного дому.

Наші Шили не ті, що колись були. Є в нас товариство Просвіти, одиноке тепер товариство, а до нього належить тільки молодь, бо на жаль, старші не беруть участи ні в політичнім, ні в просвітнім русі. Байдужий їм також брат відповідного читальняного дому, а сама молодь не всилі підняти ся коштів будови.

Ми знаємо, що й в Америці тепер не гаразди, всеж таки у вас є можність якоїсь організації, а в нас кождий живе своїм відрубним життєм. Еґоїзм обхопив наших тутейших братів, що не бачуть ні плачу других ні горя. Жадоба гроша поробила з людей правдивих автоматів. Написати про все що діесь в нашому селі, про всю погань не годиться; краще замовчу, бо душа плаче.

Колиб можна, просимо помістити в часописях, а ми сподіємося, що не буде ані одного нашого громадянина, котрий би не зрозумів нашої просьби. Імена жертводавців золотими буквами помістимо в збудованім домі. Довга воєнна школа дала нам пізнатися на людях. Сьогодня це час нашого отверезіння. Сьогодня не слова — а діла потреба.

Братам Шилянам засилаємо щире поздоровлення, та згори дякуємо за жертви на свою хату.

ЗА ВИДІЛ ТОВ. „ПРОСВІТИ":

Павло Слота.

До всіх громадян з Шилів, повіт Збараж.

Родимці! Ви всі знаєте, яке значіння має просвіта. Але щоби вчитись-просвіщатись, треба мати місце, треба мати відповідний дім.

Такий дім наші громадяне хотять збудувати в Шилах. Знищені війною, не всилі самі понести кошт будови, тому просять нас помогчи їм грошевими датками.

Проте просимо всіх товаришів з Шилів, перебуваючих тут за морем, зберіть жертви на читальняний дім.

По всякі інформації пишіть на адресу: Oleksa Krawczuk, 245 Court Street, Newark, N. J.

Петро Кравчук, Касіян Багрій, Олекса Кравчук.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ